

e-Infomační bulletin

pro organizace působící v sociální a zdravotně sociální oblasti

za únor 2013

Začal Evropský rok občanské společnosti

Téměř s jistotou můžeme předpovědět, že když Švýcar potká Švýcara, který nese láhve do kontejneru na směsný odpad, zastaví ho a řekne: „Nelíbí se mi, že netřídíte odpad. Byl bych rád, aby se to už neopakovalo.“ Jde o projev sociální kontroly, která je účinná na několik způsobů. Ekologická cesta znamená, že každý občan úzkostlivě dodržuje pravidla čistého životního prostředí, do potoka nehodí pneumatiku, starou pohovku neodveze do lomu, prachovku nevytřepá z okna. Druhá cesta je ekonomická. Řekněme, že každý zaplatí za speciální pytel na odpadky, v jiném obalu se odpad neodváží. Kolik kdo nashromáždí odpadků, tolik zaplatí. Tříděný odpad je zdarma. Odvoz stavebního odpadu organizuje firma, odvoz kovového odpadu obec, větších předmětů též.

Je to jen malý příklad možných rozdílů politiky, která působí v rámci obce. Obecní politika vlastně reguluje soužití v obcích a obsahuje pravidla zahrnující bezpečnost obyvatel, spravedlivé řešení sporů, podmínky pro rozvoj duchovního života, zabezpečení v nemoci a nouzi, usnadnění vzájemné komunikace, stavebního rozvoje, výroby a obchodu a ještě mnoho dalších záležitostí. Komunální politika není zmenšeninou státní politiky, i když se o ni ve všem opírá. Co je platný zákon, chovají-li se lidé sobecky ke svým sousedům, ke svému životnímu prostředí, topí nekvalitním uhlím, jezdí autem jako smyslů zbavení, do řeky vypouštějí kdekaké svinstvo a do lesa zavezou vše, co jim doma překáží.

Pravidla soužití se tedy opírají o obecní i státní instituty, ale zejména o aktivní účast občanů v životě komunity-obce. V demokratické společnosti by se měl občan o míře a obsahu této účasti rozhodovat samostatně. Samostatné rozhodování je však velmi obtížné. Obtížné je i naučit se mu - ve své rodině, ve škole, v obci.

V naší zemi je stále dost lidí, kteří vyrůstali v podmínkách státu, jehož cílem bylo jakékoliv samostatné rozhodování občanů potlačovat. V souladu s tímto cílem stát intenzivně ovlivňoval vědomí a myšlení občanů v médiích a ve školách. Stát vše rozhodoval a byl také za všechno odpovědný. Stát se také o všechny postaral. Kdo se nevzpouzel proti nesamostatnosti a nesvobodě, měl jistotu, že může „docházet do práce“ a obdrží za práci odměnu a poté důchod, nezemře hladem a nezůstane na ulici, o děti se postarají jesle, škola nebo dětský domov; když zestárne, nastoupí do domova důchodců, a když onemocní, obdrží zdánlivě zdarma lékařskou pomoc. Bohužel, stát, který se o všechno postará, přivedl do stavu občanské dětské bezmoci více lidí, než je pro fungování aktivní občanské společnosti únosné. Ve svých počátečních stádiích se občanská dětská bezmoc projevuje nezájmem a lhostejností. Co tě nepálí, nehas. Pak se vyvíjí do stádia dětského negativismu. Ať se udělá cokoli, je to špatně.

Negativistické dítě nebere ohledy na nikoho jiného, uvědomuje si pouze samo sebe. Občan trpící tímto neduhem považuje za samozřejmé, že jeho názor je stále brán v potaz, avšak názory jiných se ani nesnaží pochopit. Ať jsou argumenty protistran jakékoliv, on svoji pozici nezmění. Nemá také žádnou vlastní iniciativu. Pouze čeká, až někdo něco připraví, a on se pak do něj s chutí pustí.

Před negativistickým občanem jsou si jistá pouze média. Negativistický občan sice statečně nadává na skandálně nízkou kvalitu televizních pořadů, ale protože nemá vlastní iniciativu, dívá se a poslouchá.

Negativistický občan je však také volič. To je hlavní důvod, proč někteří politici znovu prosazují prvky státního paternalismu, tedy stavu, kdy se o vše postará stát, aniž se musí starat občan. Že takovou politiku negativistický občan odsoudí? Zcela jistě. Odsoudí ji jako cokoli jiného. Jenomže on ví, že se v takovém

případě nemusí o nic starat a nemusí být za nic odpovědný, a proto si takovou politiku sám zvolí. Zvolí nebo nezvolí. Při volbách jsme vždy svědky i účastníky procesu dospívání: ze stádia dětského negativismu do odpovědné občanské dospělosti nebo zdětinštění: od dosažené občanské dospělosti zpět do „bezstarostného“ dětství.

Milena Černá, SKOK

Informace z MPSV

MPSV: Hledáme řešení, jak pomoci sociálním službám

Z rozpočtu ministerstva práce a sociálních věcí letos putuje na podporu sociální služeb 6,05 miliardy korun. Resort v dotacích rozdělí o 360 milionů korun méně než za celý loňský rok. Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR říká, že je potřeba dalších 490 milionů korun, zejména na individuální projekty. Po jednání s ministryní Ludmilou Müllerovou se zástupci asociace a krajů shodli na tom, že je potřeba více zapojit kraje do dotačního řízení a přehodnotit potřebnost a efektivitu služeb v jednotlivých krajích. Další jednání je naplánováno na březen.

Dotace za více než 6 miliard korun, ale nejsou jediné finance, které na podporu sociálních služeb stát posílá. Asi 20 miliard korun popouje prostřednictvím příspěvků na péči přímo lidem, kteří si za ně zaplatí služby neziskových organizací v sociální oblasti.

Do konce dubna bude ministerstvo monitorovat situaci a přijímat žádosti o dofinancování služeb, které pak ve spolupráci s kraji vyhodnotí. Pokud se podaří získat další peníze, MPSV je začne rozdělovat od června.

Při rozdělování dotací MPSV spolupracuje s kraji a postupuje transparentně. Nově už není tak důležitá historie dotace. Rozhodující je, kolik lidí službu od organizace využívá a nakolik je aktuálně potřeba. Pravidla a výsledky dotačního řízení jsou veřejně dostupná na webu: <http://www.mpsv.cz/cs/740>. (kráceno)

Zdroj informace: www.mpsv.cz, odkaz http://www.mpsv.cz/files/clanky/14622/TZ_180213.pdf. (vlč)

Ministryně se stala předsedkyní Rady vlády pro nestátní neziskové organizace

Ministryně práce a sociálních věcí Ludmila Müllerová byla jmenována vládou předsedkyní Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Místopředsdou Rady se stal náměstek ministryně Jan Dobeš. Úkoly spojené s činností Rady jsou totiž v gesci právě ministerstva práce a sociálních věcí.

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace vznikla na základě usnesení vlády z 30. března 1998 a nahradila tak Radu vlády pro nadace, která fungovala od roku 1992. Je poradním orgánem kabinetu, zasedá čtyřikrát ročně a tvoří ji experti na neziskové organizace a zástupci státní správy i samosprávy. (vlč)

Jak na to - sborník příkladů dobré praxe v deinstitucionalizaci

Transformace institucionální (ústavní) péče o osoby se zdravotním postižením v péči komunitní představuje zásadní změny v postojích a přístupech k lidem s postižením nejen od pracovníků v sociální oblasti, ale i lidí z celého spektra společnosti. Cílem sborníku, který vydalo MPSV, je zprostředkovat zkušenosti těch, kterým se takové změny podařily. Sborník je k dispozici na odkazu <http://www.mpsv.cz/files/clanky/14688/Sbornik.pdf>. (vlč)

Z domova

Složitost antidiskriminačního práva i nejistota výsledku lidí odrazuje od hájení svých práv

Ve středu 20. února pořádal veřejný ochránce práv panelovou diskuzi a workshop „Rovnost a zákaz diskriminace v činnosti veřejného ochránce práv“. Šlo o dosud největší setkání odborníků na diskriminaci, jaká byla v České republice uspořádána. Panelová diskuze přinesla nejen teoretickou diskuzi o právní

úpravě rovného zacházení, ale i řadu informací a poznatků z praxe. Různorodost názorů na některé problémy přispěla k živé diskusi odborníků nad budoucností ochrany před diskriminací.

Veřejný ochránce práv Pavel Varvařovský ve své úvodní řeči připomněl, že diskriminace je považována za fenomén konce 20. století a století současného. Zapomíná se ale, že požadavek rovnosti, ve smyslu nerozlišování způsobem, který je z morálního i právního hlediska nekorektní, zde existuje téměř od nepaměti. Už Aristoteles říkal, že je nesprávné jednat ve stejné situaci odlišně, stejně jako je špatné v odlišných situacích nerozlišovat. Naše Listina základních práv a svobod se přihlásila k ideji rovnosti, ale jak opakovaně potvrdil i Ústavní soud, rovnost je kategorií relativní.

Zdroj informace: www.ochrance.cz, kde je pod odkazem <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/slozitost-antidiskriminacniho-prava-i-nejistota-vysledku-sporu-lidi-odrazuje-od-hajeni-svych-zajemcum-k-dispozici> podrobná informace o průběhu panelové diskuze. (vlč)

Co by bylo, kdyby ...

Občanské sdružení Rytmus spustilo internetovou stránku [Co by bylo, kdyby](#), která prezentuje výsledky ročního výzkumu, jenž si kladl za cíl na konkrétním příkladu menšího města v Čechách modelovat přechod k inkluzivnímu školství.

Internetová stránka popisuje, jak by to vypadalo, kdyby místní speciální škola byla z nějakého důvodu uzavřena a žáci s postižením by nastoupili do svých spádových škol. Kolik by kde přibylo žáků a jak by byly naplňovány jejich speciální vzdělávací potřeby? Jaké další personální zdroje by školy potřebovaly, aby dokázaly tyto potřeby naplnit? A kolik by to všechno stálo?

Legislativní návrhy týkající se rejstříku spolků

Usnesením Vlády ČR č. 149 ze dne 27. 2. 2013 k Informaci k návrhu zákona o veřejném rejstříku právnických a fyzických osob a o jeho vztahu k rejstříku spolků uložila vláda v bodě II. ministru spravedlnosti ve spolupráci s ministrem vnitra předložit vládě návrh zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob s tím, že do něj bude zapracována i právní úprava rejstříku spolků podle varianty II obsažené v části III materiálu č.j. 192/13.

Zdroj informace: www.vlada.cz, odkaz *Usnesení vlády*. (vlč)

SKOK informuje

Reakce na rozhovor vedený 18. února 2013 na Radiožurnálu mezi redaktorem Martinem Křížkem a paní ministryní práce a sociálních věcí Ludmilou Müllerovou a Jiřím Horeckým, prezidentem Asociace poskytovatelů sociálních služeb.

Paní ministryně ve svém příspěvku v rámci rozhovoru uvedla několik faktů týkajících se objemů prostředků, které jsou na sociální služby s tím, že meziročně podle paní ministryně dochází ke zvyšování celkového objemu prostředků. Připustila, že objem prostředků rozdělovaných formou státních dotací byl meziročně snížen, na straně druhé tento pokles byl významně kompenzován nárůstem celkového objemu prostředků vyplácených formou příspěvku na péči.

Z pohledu kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí se jedná o objem prostředků, které mají povahu výdajů do oblasti sociálních služeb. Podle způsobu výplaty a jejich účelu však jde o **dvě zásadně odlišné kategorie**. Příspěvek na péči je od samého zrodu vykládán jako nástroj podpory rozhodování uživatele, respektive občana, který se dostane do situace závislosti na pomoci druhé osoby. Příspěvek má umožnit, aby člověk rozhodoval či ovlivňoval, jakým způsobem a formou budou naplňovány jeho potřeby v souvislosti se závislostí na pomoci.

Většina strategických dokumentů MPSV považuje za žádoucí, aby občan-uživatel sociální služby využíval tzv. kombinovaného způsobu zajištění péče o svojí osobu, tj. využíval kombinaci neformální péče, to jest péče poskytovaná osobami blízkými, s péčí zajišťovanou profesionálními poskytovateli. To je ostatně podstata postupující transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb.

Prostředky vyplácené formou příspěvku na péči se tak stávají de facto soukromým příjmem jednotlivce,

který rozhoduje o dispozici s těmito prostředky, pochopitelně v mantinelech daných příslušnou legislativou.

Dotace na poskytování sociálních služeb z mého pohledu naopak představují kompenzaci ze strany státu profesionálním poskytovatelům sociálních služeb. Zákon o sociálních službách uložil poskytovatelům řadu povinností, mimo jiné stanovil minimální standardy kvality jako jeden z nástrojů ochrany uživatele a kvality poskytovaných služeb. Současně zákon zavedl ochranu uživatele ještě druhým způsobem, a to nastavením cenových stropů, cenovou regulací. Dotace na poskytování sociálních služeb pak představují kompenzaci těchto ochranných a regulativních opatření, zakotvených v zákoně vůči poskytovatelům, aby bylo sociální služby vůbec možné poskytovat.

Příklad: Služba osobní asistence podle zákona a prováděcích předpisů může účtovat uživateli služby maximálně 120,- Kč za hodinu poskytnuté osobní asistence. Tento obnos bohužel nepostačuje ani na prostou úhradu přímých osobních nákladů, to jest mzdy a souvisejících odvodů za hodinu práce osobního asistenta. Poskytovatel kromě těchto přímých výdajů, je navíc zavázán zajistit supervizi, průběžné školení, odpovídající administrativu, metodické vedení osobního asistenta a řadu dalších povinností, které vyplývají ze zákona. Z dílčích propočtů vyplývá, že průměrné náklady na poskytnutí hodiny asistence se pohybují v rozmezí 280,- až 320,- Kč. V praxi to tak znamená, že díky cenové regulaci každá poskytnutá hodina osobní asistence generuje poskytovateli, který se tuto službu rozhodne poskytovat, reálnou ztrátu až ve výši 160 Kč, respektive až 200 Kč.

Paní ministryně dále uvedla, že podle jejího názoru lidé nevyužívají služeb v tom rozsahu, v jakém by je využívat měli. Pro tuto situaci nesouladu očekávání ministerstva práce a chování lidí, je několik možných důvodů:

- a) První z důvodů je historická souvislost, to jest automatické plošné překlopení příspěvku na péči, respektive zvýšení důchodu pro bezmocnost, které fungovalo do konce roku 2006 na příspěvek na péči. Zatímco zvýšení důchodu pro bezmocnost bylo prostým účelově nevázaným zvýšením důchodu, příspěvek na péči už má povahu vázané dávky sociální, to jest vázané ve smyslu způsobu užití. Nicméně řada uživatelů stále pobírá tuto dávku a z jejich pohledu jde o ekvivalent bývalého zvýšení důchodu pro bezmocnost, tudíž považují skutečně tyto prostředky za zvýšení svého měsíčního příjmu.
- b) Sociální služby, které by vhodně doplnily a saturovaly jejich potřeby vyplývající z jejich závislosti na pomoci někoho druhého, nejsou reálně dostupné a jednou z těch příčin může být právě ekonomická past popsaná v příkladu služby osobní asistence. Jednou z příčin může být reálná nedostupnost sociálních služeb.
- c) Neprobíhá dostatečně kvalitní a intenzivní sociální práce. Člověk, který se ocitne v situaci závislosti na pomoci, po konzultacích a nasměrování dokáže požádat o přiznání dávky příspěvku na péči. Bohužel již dál neprobíhá intenzivní sociální práce v tom smyslu, aby žadatel byl účinně nasměrován na profesionálního poskytovatele sociálních služeb, který mu reálně bude schopen potřebné a požadované služby poskytnout.

K řadě poskytovatelů přicházejí žadatelé o službu zpravidla v situaci, kdy netuší o existenci příspěvku na péči a jsou-li vybaveni příspěvkem na péči, tak přicházejí ve fázi, možná bych to nazval, plošného pátrání a rozhazování sítí, to jest nejsou od správce dávky příspěvek na péči účinně a smysluplně navazováni na skutečně dostupné a reálně fungující a účinné formy profesionální podpory.

- d) Příspěvek je úmyslně zneužit. Vyslovit tuto variantu předpokládá, že je ověřeno, že jsou funkční ty první tři oblasti systému
  - a. je/bylo dostatečně široké a kvalitní povědomí o očekávaném způsobu naložení s prostředky příspěvku na péči;
  - b. je reálně vytvořena síť dostupných sociálních služeb a to jak geograficky, časově, finančně i prostorově;
  - c. probíhá kvalitní sociální práce, která obsahuje více než posouzení de facto fyzického zdravotního stavu a přiznání dávky a má povahu skutečného zprostředkování dostupné sociální služby.

Pokud existuje pochybnost o kvalitě výše uvedených prvků systému sociálních služeb, považuji výrok o zneužívání prostředků na péči jako minimálně diskutabilní, pokud ne dokonce diskriminující nebo znevažující důstojnost příjemce příspěvku na péči.

Sociální služby v ČR jsou rozděleny na dvě oblasti

- a) služby sociální péče (těch se z velké části týkala předchozí diskuze)
- b) služby sociální prevence, které jsou z podstaty svého účelu a cíle poskytovány bez úhrady ze strany uživatele. Zde dotace a jiné formy transferů z veřejných prostředků představují základní nástroj zajištění dostupné sítě těchto preventivních a poradenských služeb. Bez toho, aby byla definována očekávaná síť, rozsah a způsob definice této sítě a odpovědnost za její zajištění, není možné pouze snižovat prostředky státní dotace s odkazem na to, že se jedná o vícezdrojové financování.

Ing. et Mgr. Matěj Lejsal, místopředseda o. s. SKOK

Zvukový záznam rozhovoru je k dispozici na odkazu <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/zprava/1176960> nebo přepis na webu MPSV <http://www.mpsv.cz/cs/14645>.

Česká republika – člen Evropské unie

Sociální investice: naléhavá výzva Evropské komise členským státům

Evropská komise vyzvala členské státy, aby položily prioritní důraz na sociální investice a modernizovaly své systémy sociální ochrany. To znamená lépe fungující strategie aktivního začleňování a efektivněji koncipované a využívané sociální rozpočty. Výzva figuruje ve sdělení o sociálních investicích pro růst a soudržnost, které Komise právě přijala.

Sdělení také poskytuje členským státům pokyny ohledně toho, jak nejlépe využívat finanční podporu EU, zejména prostředků z Evropského sociálního fondu, k provádění uvedených cílů. Komise bude prostřednictvím evropského semestru pozorně monitorovat činnost a výsledky systémů sociální ochrany jednotlivých členských států a v případě potřeby vydá konkrétní doporučení pro jednotlivé země.

Balíček týkající se sociálních investic představuje integrovaný rámec politiky, který zohledňuje sociální, hospodářské a rozpočtové rozdíly mezi členskými státy. Zaměřuje se na:

- ✓ zajištění takových systémů sociální ochrany, které budou řešit potřeby občanů v kritických obdobích celého jejich života. Je zapotřebí vyvinout větší úsilí s cílem snížit riziko zhroutení sociálního systému a předejít potřebě vyšších sociálních výdajů v budoucnosti,
- ✓ zjednodušená a lépe zacílená opatření sociální politiky, která zajistí přiměřené a udržitelné systémy sociální ochrany. Některé země dosahují s podobnými nebo nižšími rozpočty lepších výsledků v sociální oblasti než jiné, z čehož vyplývá, že výdaje na sociální politiku lze mnohdy ještě zefektivnit,
- ✓ zlepšení strategií aktivního začleňování v členských státech. Sociální investice v tomto ohledu vyžaduje celá řada oblastí: cenově dostupná kvalitní péče o děti a vzdělávání, prevence předčasného ukončování školní docházky, odborná příprava a pomoc při hledání zaměstnání, podpora bydlení a dostupná zdravotní péče.

Balíček týkající se sociálních investic vychází z Evropské platformy pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení a doplňuje další nedávné iniciativy Komise k řešení sociálních a hospodářských problémů Evropy, zejména [balíček týkající se zaměstnanosti](#), [balíček týkající se zaměstnanosti mladých lidí](#) a [bílá kniha o důchodech](#). V rámci těchto iniciativ byly členským státům poskytnuty další pokyny pro národní reformy, které jsou zapotřebí ke splnění závazků dohodnutých v rámci [cílů](#) strategie Evropa 2020.

Zdroj informace: *Týden v Evropě (18. – 24. února 2013), Tisková zpráva ze dne 20. 2. 2013*

SKOK - Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti

Posláním SKOKu je

- a) podporovat sociální začleňování ohrožených osob a skupin,
- b) podporovat rozvoj, kvalitu a inovaci v sociální a zdravotně sociální oblasti,
- c) podporovat NNO působící v oblasti sociálního začleňování.